

A fiatal írók II. konferenciája után

A fiatal írók II. országos konferenciáját hónapok óta igen nagy érdeklődés előzte meg az írók és — ami nem kevésbé örvedetes — az olvasók, különösen a magyar ifjúság széles rétegeiben is.

Január 31-én és február 1-én, a Művészeti Szövetségek Házában került sor a másfénapos értekezletre. A konferencia egészében beállította az írók és olvasók hozzáfűzött várakozását, megfelelt a kitűzött céloknak és nemcsak felfrészelt irodalmunk utánpótlásának jelenlegi helyzetét, alkalmazta is a párt útmutatását a fiatal írók munkájára.

A konferencia megnyitóját Darvas József, az Írószövetség elnöke tartotta. Megnyitójában hangsúlyozta, hogy a konferencia összehívását pártunk gondoskodása mellett az telte lehetővé, hogy már eredmények állnak mögöttünk, hogy van miről, van kiről beszélünk — új arcok, új kötetek tüntek fel irodalmunk egén az utóbbi hónapokban.

A konferencián Fekete Sándor, a Szabad Nép munkatársa és az Új Hang szerkesztőségének vezetője tartott beszámolót. Vitaindító előadásához a másfél nap során harmincöt szóltak hozzá. Legjavább számban a fiatal írók szerepeltek: Fábrián Zoltán, Fekete Gyula, Eörsi István, Tuli József, Papp László, Ancsel Eva, Mészáros István, Simon István és mások. Jelentős eredményre a konferenciának, hogy a „felöltt” írók közül is többen támogatják hozzászólásukkal a vitát. Veres Péter, Urbán Ernő, Méray Tibor, Sándor András, Meszterházi Lajos, Rideg Sándor és Deveszéri Gábor hozzászólása, tapasztalat- és munkamódszerátadása nagy mértékben előbbre vitte a konferencia ügyét. A fiatal olvasók, a DISZ képviselőitében Dénes István, a Központi Vezetőség titkára, Várhegyi György, a KV titkára, Nulné Sándor, a dísznövényi Martin-művek DISZ-titkára és Rácz Erzsébet sztálinvárosi ifjúmunkásainv szóltak fel. Résztvette a vitában a vidéki írók és az üzemi irodalmi körök egy-egy képviselője és az Felsőoktatási Tudományegyletem Bölcsészkarának dékánja, Böbe László is.

A fiatal írók konferenciája előtt az a fontos és megfontolt feladat állott, hogy az összes lezárt irodalmi vita után kialakított tisztultabb, társabb láthatárban küldje a fiatalok elővezető útját. Ennek megoldása elsősorban azért vált lehetségessé, mert a referátum és az azt követő hozzászólások nagy részt a főherdésekre irányították a résztvevők figyelmét.

Az érdeklődés előterében fiatal irodalmunk helyzetének megfelelően, a tematika kérdése állott. Mint Fekete Sándor beszámolójában hangsúlyozta, az utóbbi időkben nem csökkent, hanem nőtt a témaválasztás jelentősége és ez különösen nagy feladatokat állít a fiatalok elé, akiknek elsődleges joga és kötelessége lenne az új témák felfedezése és feldolgozása. Ehelyett azonban fiatal íróink munkásságát jelentős részben a multbafordulás, a mult emlékein való rágódás, sőt sok esetben azok eszményítése és a jelen problémáinak egyoldalú ábrázolása jellemzi. Különösen szembetűnő a legfiatalabbak írásában a paraszti témák túlsúlya. Ez azonban csak egyik oldala a jelennel foglalkozó művek tematikai fogvatartosságának. A másik — ezzel részben összefüggő probléma, — a nehézségek túlhangsúlyozása. Az előadó Tuli József két novelláján („Göröngvös út” és „A becsületes ember”) és Eörsi István „Szombat éjszaka” című versén bizonyította ennek a helytelen szemléletmódnak jelentkezősét. Urvanezt a problémát vetette fel Nagu János nádudvari tszes-tag is, aki általános helyeslés közben hívta fel az írók figyelmét arra, hogy a tszesben nemcsak nehézségek vannak, de emberek is, akik legvöljük ezeket a nehézségeket. A jelen ábrázolásának másik problémája az absztrakció, a teljes elvontság, mithizálás, amely például Tiszavári Ervin és Donga György nem egy versét jellemzi. Ezzel közös forrásból, az életismeret hiányából táplálkozó

hiba a technikai leírások túltengése az emberábrázolás rovására. Ugyancsak új életünk felelőletes ismeretét tükrözi a költői-írói megoldások szegényessége, az a jelenség, hogy a jelen új témáit, régi műveimmel próbálják egyesek ábrázolni; úgy, hogy pl. Sztálinvárosról az új világ lüktetését, az építés harcát ábrázoló költemények helyett megsárgult idilleket „költenek”.

Több hozzászóló a téma-lehetőségek gazdag választékáról beszélt, ezzel is bizonyítva, hogy van miről írni ifjú íróinknak, ezrével élnek harcolnak soraikban olyan fiatalok, akikről megmíntázhajhat alkotásuk pozitív hőseit. Méray Tibor elvtárs koreai élményei kapcsán mutatott rá arra a téves nézetre, hogy csak a háború frontján születnek hősök.

Filóp János főzszömmester katonacíményeiből sorolt fel néhányat — megannyi példát a hősök születésére. Várhegyi György a DISZ egyre gazdagodó dicsőségkönyvéről beszélt, amely miniegy kézikönyve, példatára lehetne a hősöket kereső fiatal íróknak.

Hősökről beszélni — ezt a feladatot állította irodalmunk egésze elé Révai elvtárs. Ifjú hősök-ről beszélni — ezt követelte különböző hangsúlyval a konferencia, ezt követelték az ifjúság képviselői irodalmunk legfiatalabb képviselőitől.

A pozitív hős ábrázolása terén — és ezt a konferencia is tükrözte — valóban vannak már eredményeink. Eörsi István „A szabadító” című költeményében, Fekete Gyula, Tarján István, Gergely Mihály nem egy novellájában sikerrel bírkózt meg a pozitív hős ábrázolásának nehéz feladatával. Ezek az eredmények azonban még korántsem kielégítőek. A pozitív hős ábrázolásának kísérletei is sokszor megrekednek, mert a fiatal írók — életismeret hiányos volta és művészi gyengeségük következtében — nem képesek arra, hogy hőseiket fejlődésükben ábrázolják. És még ma is, Malenkov elvtárs iránymutató szavai után is, sokan összetévesztik a tipikus és a statisztikai állgallag és félnek hőseik tudatos felnagyításától.

Vizonylag kevés szó esett tematikánk égető kérdéséről — a munkásábrázolásról. Dénes István hozzászólásában rámutatott arra, hogy ha falun látszólag könnyebb is megtalálni a konfliktusokat, ha látszólag szembetűnőbbek is a régi és új harcának ütközetei — a fiataloknak nem szabad meghátrálni attól, hogy megtalálják az üzemi munka, a munkáselet konfliktusait is. Ezt azonban csak akkor tehetik meg, ha nyitott szemmel járnak az életben és ha felismerik az üzemekben, munkahelyeiken a hétköznapi hőseket, azokat az egyszerű dolgozókat, akik rendkívüli hőstettekre is képesek. Példaként a szuhakállói bányászokat idézte akiket senki sem „válogatott” össze, akik nem is a bánya legjobbjából kerültek ki, és egy nappal hőstettük előtt még semmiben sem különböztek társaiktól. A rendkívüli körülmények hatására azonban hősökké, harcosokká, példaképekké váltak. A fiataloknak írásaikban tükrözni kell az ilyen szuhakállói hősök nagyszerű példáját, de — meg kell mutatni a hétköznapi hőseinek jellemében is azokat az előremutató vonásokat, amelyek a harc során képessé teszik őket a hőstettekre.

Többen foglalkoztak fiatal irodalmunk egyik meglepő hiányosságával: a fiatalosság, a fiatalos lendület hiányával. Az előadó megállapította, hogy ennek a hiányosságnak indítéka részben az a téves felfogás, hogy a sematizmus a túlzott lelkesedés eredménye. Ezt a téves nézetet már az írókongresszus megfogalta. Horváth elvtárs már ott rámutatott arra, hogy nem a túl sok, hanem a túl kevés lelkesedés eredményezi, az esetek legnagyobb részében, a sematikus alkotást. A fiatalok között a lelkesedést sematizmusnak bélyegző téves nézetnek még mindig akadnak képviselői. A konferencián azonban már az új hangok voltak az uralkodók ebben a kérdésben is, olyanok, mint Szilvási Lajosé, aki azt követelte, hogy fiatal íróink vessék le magukról a „felöltttség” hamis álarcait és tükrözzék műveikben is jellemük, egyéniségük ifjú vidámsá-

(Folytatás a 6 oldalon.)

A Fialat Írók II. Konferenciája után

(Folytatás az 5. oldalról.)

gát. Különösen fontos feladatuk a fiataloknak, hogy — mint Ancsel Eva, a József Attila-pályázaton díjat nyert ifjú költőnk hangsúlyozza — ne csak maguk lelkesedjenek, de felkésítő, fel-emelő versek írására is törekedjenek. Olyan műveket alkossanak, amelyek eszméikkel, páthozsukkal nagy érzelmeket ébresztenek az olvasókban és nagy tettekre lelkesítik őket.

A fiatalság magatartásbeli kérdéseivel is foglalkozott a vita. Mig *Rideg Sándor* helyes írói becsülyára, munkán alapuló öntudatra — *Sándor András* és *Dénes István* a fiatalokhoz méltó szerénységre intették a kezdő írókat (Hogy erre az intésre szükség volt, azt a későbbiek során a bírálót gyakori visszautasítása, az önkritika hiánya is bizonyította.) A fiatalosság, a fiatalos lendület kérdése nem egyszer előtérbe került a szerelmi költészet problémáinak megvitatásánál is. Az előadó megállapította, hogy a mennyiségi eredmények és néhány kiemelkedő költemény mellett két komoly veszély is fenyegeti a fiatalok költészetének ezt, a végre virágzásnak indult ágát. Ez a két veszély: egyfelől a dekadencia, a szerelmi családás azonosítása az életben való családással, a szerelmi fájdalomak irracionális felnagyítása. Másfelől azonban éppen a felületesség, a szerelmi érzés mélységének tagadása, az a különös felszínség, amely például *Molnár Zoltán*: „Eso” című novellájában megmutatkozik, ahol a hős szinte pillanatok alatt mond le szíve választottjáról, hogy annak társnőjével vigasztalódjék, s amely teljességgel idegen a kommunista fiatalok tiszta, szenvedélyes és becsületos érzelmi életétől.

A tanulás és életismeret fontos kérdéseiről is sok szó esett a vitán. *Fekete Sándor* hangsúlyozta, hogy bár fontos és helyes módja a megismerésnek az országjárás, mégsem ez a tapasztalatszerzés egyetlen útja. A fiatal írók életismeretét elsősorban az életben, a munkában, a dolgozó nép küzdelmeiben való *tevékeny részvétel* biztosíthatja. Ezt bizonyította *Mesterházi Lajos* és mások — rámutatva arra, hogy akik élményhiányról panaszkodnak, legelőször saját környezetükről sem írnak. Ezt tükrözi, hogy bár fiatal íróink jelentős hányada egyetemista, mindmáig alig született egytémű tárgyú vers vagy novella. Kemény választ adott a „szabad úszás” hirdetőinek a konferencia. Elsősorban *Fábián Zoltán*, aki sikerült kötetlen túl hozzászólásával is bizonyította, hogy a mindennapi tervező munkája nem gátja, hanem segítője irodalmi fejlődésének. De erről beszélt *Timár György* is, aki mindmáig „szabadúszó” volt és saját példáján tanulta meg, hogy ez az életmód nem gyarapította életismeretét, hanem éppen az élettől való elszakadáshoz vezetett.

Az életismeret, a munkában való részvétel megkövetelése természetesen nem azt jelenti, hogy az írónak részt kell vennie abban a munkában, amelyről ír, hogy csak az írhat kubikusokról, aki maga is eszlendőkön át toltja a talicskát. *Urbán Ernő* helyesen válaszolt erre a hamis követelményre *Gorkij* és *Móricz Zsigmond* példájával: hiszen az íróknak nincs és nem is lehet száz élete, hogy százféle hősenek foglalkozását, mesterségét kitanulja, százféle életet a szó fizikai értelmében végigélje. Az életismeret, a marxista-leninista elmélet és az alkotó írói fantázia teszik lehetővé számára, hogy munkája során végigélje hősei sorsát, a valóságban át nem élt életek sorát is.

A marxizmus-leninizmus tanulása körül sokáig csak viták folytak az Irószövetség fiataljai között. Azon vitatkoztak, hogy vajjon adhat-e ihletet a marxizmus. A referáló rámutatott arra, hogy egyrészt ad is, másrészt azonban — és ez a fő kérdés — nem iktetszerzős céljából kell körünk élenjáró elméletét tanulmányozni, hanem azért, mert a marxizmus-leninizmus az élet megismerésének és ábrázolásának egyetlen eszköze, mert enélkül a legtehetségesebb író is kátyúba jut az alkotás során. *Fekete Gyula* hozzászólásában saját példájával és *Tuli József* novellájának bírálatával támasztotta alá a marxista elmélet tanulásának fontosságát. Hangsúlyozta, hogy az elméleti tudás hiányából fakadnak sokszor nemcsak az eszmei mondanivaló hibái, hanem a típusalkotás, a stílus fogyatékoságai is.

Még a marxizmus-leninizmusnál is kevesebb szó esett a fiatalok között az eddigiekben a tanulás „szakmai” oldaláról, arról, hogy az írás mesterségbeli, művészi módszereinek, az emberiség máris felhalmozott irodalmi örökségének el-

sajátítása nélkül senkiből sem válhat igazán jó író. A fiatal, *József Attila*-díjas, *Simon István* a magyar irodalom nagyjainak példáját idézte, és arról beszélt, hogy *Petőfi*, *Arany* és *József Attila* példájára a mi fiatal költőinknek is el kell sajátítani, fel kell használni koruk élenjáró tudományát és az irodalom haladó hagyományait. „Nekünk legalább úgy kell ismerni a párttörténetet, mint *Petőfinék* a szabadsághősről történetét” — mondotta a fiatalok élénk helyeslése közben. Mások — köztük *Ancsel Eva* és *Szilvási Lajos* — a klasszikusok és a szovjet irodalom kiemelkedő alkotásainak elemző olvasását hangsúlyozták, mint az irodalmi ízlés és művészi igényesség megszerzésének legfőbb iskoláját. A Nevelési Osztály és a fiatalok közös feladata, hogy a meglévő lehetőségek kiaknázásával a lehető legjobban biztosítsák a fiatal írók mesterségbeli tanulását.

A *Nevelési Osztály* munkájáról, feladatairól egyébként is sok szó, sok jogos bírálat megjegyzés hangzott el. *Eörsi István* és *Abody Béla* mellett elsősorban *Gergely Mihály*, az Irószövetség DISZ-szervezetének titkára bírálta keményen az osztály gyengeségeit. A hiányosságok forrását elsősorban abban látta, hogy az osztály munkatársai a legfontosabb elvi kérdések tisztázása nélkül dolgoznak és így munkájuk, természetesen nem is lehet eredményes. *Gergely Mihály* bírálatának jogosult voltát bizonyította *Erdős László* hozzászólása is, aki, bár elismerte a Nevelési Osztály munkájának néhány fogyatékoságát, egészében véve nem tudott előre mutatni és az osztály további teendőit a nevelési, pedagógiai területről csaknem kizárólag szervezési feladatokra redukálta. Az elvi jelentőségű nevelőmunkáról való lemondás, a fiatal írók nevelésének *Erdős elvtárs* által javasolt decentralizálása, aligha segítené a konferencián kitűzött feladatok megoldását.

A legfontosabb kérdések felvetésével és azok többé-kevésbé alapos elemzésével nagy lépést tettek előre fiatal íróink a konferencia során. Egészében véve hasznos és értékes volt ez a másfél napos tanácskozás. Tükrözött irodalmi utánpótlásunk elért eredményeit, de tükrözött annak fogyatékoságait is, elsősorban a bírálat és önbírálat gyakorlása, illetőleg elfogadása területe. Akadtak a résztvevők közt olyanok, akiket az előadó megbírált, akiknek írásai több ízben is szóba kerültek a vita során, mégsem volt bátor-ságuk ahhoz, hogy felálljanak és a nyilvánosság előtt elfogadják, vagy legalábbis mérlegeljék az őket ért bírálatot. Akadtak olyanok is, akik ugyan hozzászóltak, de többé-kevésbé mereven visszautasították a kritikát. A formális önbírálat mellett lényegében ezt tette *Eörsi István*, akinek „Nézz magadba” című költeményét a benne fel-lehető pacifista hangulat miatt többen visszautasították. *Eörsi* kisebb változtatásokkal, két szakasz beiktatásával próbálta versét „megmenteni”, anélkül, hogy a benne megmutatkozó súlyos elvi hibát felismerte és következetesen kiküszöbölte volna. Még rosszabbul fogadta a bírálatot *Tuli József*, aki nyerve hangon és a bírálatot fölügyenesen visszaverve válaszolt az előadó rávonatózó kitéeleire.

Egyesek bár az önbírálat jegyében kezdték meg felszólalásukat, mint *Mészáros* és *Abody elvtársak*, nem mentek elég mélyre, nem halottak a hibák gyökeréig — és így minden jószándék ellenére — nem tudták kellőképpen hasznosítani a maguk számára a párt és a konferencia bírálatát.

Sajnos viszonylag kevesen voltak olyanok, — mint *Fábián Zoltán*, *Papp László*, *Szilvási Lajos* —, akik megértették a bírálat és önbírálat jelentőségét és akik helyes önbírálat után új tervekkel és felemelő gondolatokkal hagyták el a dobogót. A konferencián az írói tervekről, az elkövetett hibák kijavításáról, a felvetett irodalmi-esztétikai problémák megoldásáról viszonylag kevés szó esett. Az alkotó munka szakmai kérdéseiről szinte csak a felnőtt írók és a DISZ képviselői beszéltek.

A fogyatékoságok és eredmények összevetése azonban így is az eredmények javára bilentli a mérleget, és azt bizonyítja, hogy a konferencia egésze megfelelt a várakozásnak, nagy lépéssel előbbre vitte irodalmunk utánpótlásának ügyét. Ezt a lépést azonban, az eredmények valódi értékét és nagyságát, már a konferencia tanulságainak jegyében születő új, magas eszmei és művészi színvonalú műveken lehet majd lemérni.